

Judikatūras krājums

Lieta C-159/21

GM

pret

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

un

Alkotmányvédelmi Hivatal

un

Terrorelhárítási Központ

(Fővárosi Törvényszék lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (pirmā palāta) 2022. gada 22. septembra spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā patvēruma un imigrācijas politika – Direktīva 2011/95/ES – Normas par bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumiem – Statusa atņemšana – Direktīva 2013/32/ES – Kopējās procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai – Valsts drošības apdraudējums – Specializētās iestādes nostāja – Piekļuve lietas materiāliem

1. *Robežkontrole, patvēruma un imigrācija – Patvēruma politika – Procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai – Direktīva 2013/32 – Tiesības uz labu pārvaldību – Tiesības efektīvi vērsties tiesā – Lēmums noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai atcelt šādu aizsardzību, pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts valsts drošību apdraudošu informāciju – Valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēta daļēja piekļuve šai informācijai ar atļauju attiecīgajai personai vai tās padomdevējam – Aizliegums izmantot minēto informāciju administratīvā vai tiesas procesā – Nepieļaujamība (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkts un 45. panta 3. un 4. punkts)*

(skat. 37.–39., 42.–58. un 60. punktu, kā arī rezolutīvās daļas 1) punktu)

2. *Robežkontrole, patvēruma un imigrācija – Patvēruma politika – Procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai – Direktīva 2013/32 – Tiesības uz labu pārvaldību – Tiesības efektīvi vērsties tiesā – Lēmums noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai atņemt šādu aizsardzību, pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts valsts drošību apdraudošu informāciju – Šāda lēmuma pamatojums – Precīzi un pilnīgi valsts drošības apsvērumi, kas nav paziņoti attiecīgajai personai – Pieļaujamība – Nosacījums – Ar valsts drošību saistīto prasību līdzsvarošana ar tiesību efektīvi vērsties tiesā prasībām (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts un 45. panta 3. punkts)*

(skat. 49.–52. punktu)

3. *Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Patvēruma politika – Bēgļa statuss vai alternatīvais aizsardzības statuss – Direktīva 2011/95 – Alternatīvās aizsardzības statusa izslēgšana – Izslēgšanas pamati – Valsts drošības apdraudējums – Lēmums noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai atņemt šādu aizsardzību, pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts valsts drošību apdraudošu informāciju – Valsts drošībā specializēto iestāžu izsniegts nemotivēts atzinums, kurā konstatēts, ka konkrēta persona rada apdraudējumu – Valsts tiesiskais regulējums, kurā atbildīgajai iestādei ir noteikts pienākums izslēgt starptautiskās aizsardzības piešķiršanu vai atņemt aizsardzību, kas piešķirta, pamatojoties uz šo atzinumu – Nepieļaujamība (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95 2. panta d) un f) punkts, 14. panta 4. punkta a) apakšpunkts un 17. panta 1. punkta d) apakšpunkts un Direktīvas 2013/32 4. panta 1. un 2. punkts, 10. panta 2. un 3. punkts, 11. panta 2. punkts, 23. panta 1. punkts un 45. panta 3. punkts)*

(skat. 67.–69., 72.–84. un 86. punktu, kā arī rezolutīvās daļas 2) punktu)

4. *Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Patvēruma politika – Bēgļa statuss vai alternatīvais aizsardzības statuss – Direktīva 2011/95 – Alternatīvās aizsardzības statusa izslēgšana – Izslēgšanas pamati – Smaga nozieguma izdarīšana – Bēgļa statusa piešķiršana attiecīgajai personai pēc iepriekšējas procedūras – Izslēgšana, par kuru lēmums pieņemts, pamatojoties uz notiesāšanu krimināllietā, par ko kompetentajām iestādēm bija zināms jau šīs piešķiršanas laikā – Iespējama vēlāka izslēgšana, kompetentajai iestādei izdarot jaunu faktu individuālu izvērtējumu (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95 17. panta 1. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 89.–93. punktu un rezolutīvās daļas 3) punktu)

Rezumējums

Starptautiskās aizsardzības atņemšana valsts drošības apdraudējuma dēļ: Savienības tiesībām ir pretrunā tāds Ungārijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru attiecīgā persona vai tās pārstāvis lietas materiāliem var piekļūt tikai *a posteriori* – ar atļauju un bez lēmuma pamatojuma paziņošanas

Savienības tiesību normas nepieļauj, ka par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu atbildīgā iestāde sistemātiski balstās uz nepamatotu atzinumu, ko ir izdevušas iestādes, kurām uzticētas specializētas funkcijas saistībā ar valsts drošību un kuras ir konstatējušas, ka persona apdraud valsts drošību

2002. gadā Ungārijas tiesa GM piesprieda brīvības atņemšanas sodu par narkotisko vielu tirdzniecību. Pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas Ungārijā, ar *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) 2012. gada jūnijā pasludināto spriedumu GM piešķirts bēgļa statuss. Ar 2019. gada jūlijā pieņemtu lēmumu *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* (Migrācijas policijas Valsts galvenā pārvalde, Ungārija) atņēma viņam bēgļa statusu un atteica

piešķirt Direktīvās 2011/95¹ un 2013/32² reglamentēto alternatīvās aizsardzības statusu, piemērojot viņam neizraidīšanas principu. Šis lēmums bija pamatots ar divu Ungārijas specializēto iestāžu – *Alkotmányvédelmi Hivatal* (Konstitūcijas aizsardzības birojs) un *Terrorelhárítási Központ* (Terorisma apkarošanas centrs) – atzinumu, kurā šīs abas iestādes bija secinājušas, ka GM uzturēšanās valstī apdraud tās drošību. GM šo lēmumu apstrīdēja iesniedzējtiesā.

Iesniedzējtiesa tostarp vēlas noskaidrot, vai Ungārijas tiesiskais regulējums par piekļuvi klasificētajai informācijai ir saderīgs ar Direktīvas 2013/32³ 23. pantu, kurā paredzēts starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja juridiskās palīdzības un pārstāvības apjoms. Tā arī vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesībām atbilst Ungārijas tiesību norma, kurā prasīts, lai administrācija balstītos uz iepriekš minēto specializēto iestāžu nepamatoto atzinumu, un tā pati nevar pārbaudīt attiecīgās aizsardzības izslēgšanas klauzulas piemērošanu.

Tiesa tostarp nospriež, ka Direktīva 2013/32⁴, ņemot vērā vispārējo tiesību uz labu pārvaldību principu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka, ja lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu vai šī statusa atņemšanu ir balstīts uz informāciju, kuras izpaušana apdraudētu attiecīgās dalībvalsts valsts drošību, attiecīgā persona vai tās padomdevējs var piekļūt šai informācijai tikai *a posteriori* ar atļauju – viņiem pat netiek paziņots šī lēmuma pamatojums – un šo informāciju nevar izmantot iespējama vēlāka administratīvā vai tiesas procesa vajadzībām. Tiesa arī konkretizē, ka Direktīvas 2013/32 un 2011/95⁵ nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru iestādei, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu, sistemātiski, ja iestādes, kurām uzticētas specializētās funkcijas saistībā ar valsts drošību, nemotivētā atzinumā, ir konstatējušas, ka persona apdraud drošību, nepiešķir šai personai alternatīvo aizsardzību vai atsauc minētajai personai iepriekš piešķirto starptautisko aizsardzību, balstoties uz šo atzinumu.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu par valsts tiesiskā regulējuma atbilstību Savienības tiesībām, ciktāl tas ierobežo attiecīgo personu vai viņu pārstāvju piekļuvi konfidencialai informācijai, pamatojoties uz kuru ir pieņemti lēmumi par starptautiskās aizsardzības statusa atņemšanu vai starptautiskās aizsardzības piešķiršanas atteikšanu valsts drošības apsvērumu dēļ, Tiesa atgādina,

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180., 60. lpp.).

³ Atbilstoši šīs normas 1. punktam: "Dalībvalstis nodrošina, ka juridiskais konsultants vai cits padomdevējs, kuru kā tādu pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti un kurš sniedz palīdzību vai pārstāv pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem, var piekļūt informācijai pieteikuma iesniedzēja lietā, uz kuras pamata ir pieņemts lēmums vai tiks pieņemts lēmums.

Dalībvalstis var izdarīt izņēmumu gadījumā, ja šādas informācijas vai avotu atklāšana varētu kaitēt valsts drošībai, to organizāciju vai personu drošībai, kas sniedz informāciju, vai to personu drošībai, uz ko informācija attiecas, vai ja varētu tikt kompromitētas izmeklēšanas intereses saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko veic dalībvalstu kompetentās iestādes, vai dalībvalstu starptautiskās attiecības. Šādos gadījumos dalībvalstis:

a) V nodaļā minētajām iestādēm nodrošina piekļuvi šādai informācijai vai avotiem; un

b) valsts tiesību aktos paredz procedūras, ar ko garantē, ka tiek ievērotas pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību.

Attiecībā uz b) apakšpunktu piekļuvi šādai informācijai vai avotiem dalībvalstis var jo īpaši piešķirt juridiskajam konsultantam vai citam padomdevējam, kas ir izgājis drošības pārbaudi, ciktāl informācija ir saistīta ar pieteikuma izskatīšanu vai lēmuma pieņemšanu par starptautiskās aizsardzības atņemšanu."

⁴ Konkrētāk – runa ir par Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 45. panta 4. punktu.

⁵ Konkrētāk – runa ir par Direktīvas 2013/32 4. panta 1. un 2. punktu, 10. panta 2. un 3. punktu, 11. panta 2. punktu, kā arī 45. panta 3. punktu, lasot tos kopsakarā ar Direktīvas 2011/95 14. panta 4. punkta a) apakšpunktu un 17. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

ka saskaņā ar Direktīvu 2013/32⁶, ja dalībvalstis ierobežo piekļuvi informācijai vai avotiem, kuru izpaušana apdraudētu it īpaši valsts vai avotu drošību, dalībvalstīm ir ne tikai jānodrošina piekļuve šai informācijai vai avotiem tiesām, kuru kompetencē ir lemt par lēmuma par starptautisko aizsardzību tiesiskumu, bet valsts tiesībās ir jāievieš procedūras, kas nodrošina, ka tiek ievērotas attiecīgās personas tiesības uz aizstāvību⁷. Lai gan dalībvalstis šajā ziņā var piešķirt piekļuvi minētajai informācijai attiecīgās personas padomdevējam, šāda procedūra nav vienīgā dalībvalstu iespēja izpildīt šo pienākumu. Tādējādi šajā ziņā izveidoto procedūru konkrētie noteikumi ir katras dalībvalsts iekšējās tiesību sistēmas jautājums atbilstoši dalībvalstu procesuālās autonomijas principam, tomēr ar nosacījumu, ka tie nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kuri reglamentē līdzīgas iekšējās situācijas (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu Savienības tiesību sistēmas piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips).

Tiesa arī atgādina, ka tiesības uz aizstāvību nav absolūtas prerogātas un ka tiesības piekļūt lietas materiāliem, kuri no tām izriet, var tikt ierobežotas, pamatojoties uz līdzsvarošanu starp tiesībām uz labu pārvaldību, kā arī attiecīgās personas tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, no vienas puses, un interesēm, kas izvirzītas, lai pamatotu lietas materiālu neizpaušanu šai personai, no otras puses, it īpaši, ja šīs intereses ir saistītas ar valsts drošību. Lai gan, ņemot vērā nepieciešamību ievērot Pamattiesību hartas 47. pantu, šī līdzsvarošana nevar atņemt efektivitāti attiecīgās personas tiesībām uz aizstāvību un pašā direktīvā⁸ paredzētajām tiesībām celt prasību, tomēr tās rezultātā noteikti lietas materiāli var netikt paziņoti attiecīgajai personai, ja šo elementu izpaušana var tieši un konkrēti apdraudēt attiecīgās dalībvalsts valsts drošību.

Tāpēc Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkta otrā daļa nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tā ļautu kompetentajām iestādēm nostādīt attiecīgo personu situācijā, kad ne šī persona, ne tās padomdevējs nevar pienācīgi iepazīties – attiecīgā gadījumā īpašā procedūrā, kuras mērķis ir nodrošināt valsts drošību, – ar tās lietas materiālos esošo noteicošo elementu būtību. Šajā ziņā Tiesa precizē – ja lietas materiālos iekļautās informācijas izpaušana ir tikusi ierobežota valsts drošības apsvērumu dēļ, attiecīgās personas tiesību uz aizstāvību ievērošana netiek pietiekami nodrošināta ar iespēju šai personai noteiktos apstākļos saņemt atļauju piekļūt šai informācijai, kas papildināta ar pilnīgu aizliegumu to izmantot administratīvajā procesā vai iespējamā administratīvā procesā. Turklāt kompetentās tiesas tiesības piekļūt lietas materiāliem, lai nodrošinātu tiesības uz aizstāvību, nevar aizstāt piekļuvi informācijai, ko šai lietai pievienojusi pati attiecīgā persona vai tās padomdevējs.

Otrkārt, attiecībā uz attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesībām, ciktāl ar to valsts drošības jomā specializētajām struktūrām ir piešķirta nozīmīga loma procedūrā, kuras rezultātā tiek pieņemti lēmumi par starptautiskās aizsardzības atņemšanu vai atteikumu to piešķirt, Tiesa nospriež, ka vienīgi iestāde, kas atbildīga par to, lai tiesas uzraudzībā tiktu izvērtēti visi atbilstošie fakti un apstākļi, tostarp tie, kuri attiecas uz Direktīvas 2011/95. pantiem, kuri attiecas uz bēgļa statusa atņemšanu vai atteikumu to atjaunot, ir atbildīga par visu to faktu un apstākļu izvērtēšanu, kas attiecas uz bēgļa statusa atcelšanu vai atteikumu to atjaunot⁹, kā arī to, kas attiecas uz šī statusa piešķiršanas izslēgšanu¹⁰. Šai iestādei, kas atbildīga par noteikšanu, lēmumā ir jānorāda iemesli, pamatojoties uz kuriem tā ir pieņēmusi šo lēmumu. Tātad tā nevar aprobežoties ar citas iestādes pieņemta lēmuma īstenošanu un tikai uz šī pamata pieņemt

⁶ 23. panta 1. punkta otrās daļas a) un b) apakšpunkts.

⁷ Šis otrais pienākums ir balstīts uz Direktīvas 2013/32 23. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunktu.

⁸ Šāda iespēja ir paredzēta Direktīvas 2013/32 45. panta 3. punktā.

⁹ Skat. Direktīvas 2011/95 14. pantu.

¹⁰ Skat. Direktīvas 2011/95 17. pantu.

lēmumu atteikt alternatīvās aizsardzības piešķiršanu vai atņemt iepriekš piešķirtu starptautisko aizsardzību. Gluži pretēji – tās rīcībā ir jābūt visai būtiskajai informācijai un, ņemot vērā šo informāciju, tai ir jāveic pašai savs faktu un apstākļu vērtējums, lai noteiktu sava lēmuma būtību un lai to pilnībā pamatotu. Kaut gan informāciju, ko kompetentā iestāde izmanto, lai veiktu savu novērtējumu, daļēji var sniegt iestāde, kurai ir uzticētas specializētas funkcijas saistībā ar valsts drošību, kompetentajai iestādei ir brīvi jānovērtē šis informācijas apjoms un tās atbilstība pieņemamajam lēmumam. Tāpēc pēdējai minētajai nevar būt pienākums balstīties uz šo iestāžu nepamatotu atzinumu, balstoties uz vērtējumu, kura faktiskais pamats tai nav paziņots.